

PRIJEDLOG
STANDARDA ZA ODREĐIVANJE CIJENE STOČNE HRANE I STAJSKOG GNOJA
NA IPK OSIJEK

U V O D

Kod određivanja cijene stočne hrane na osnovu kemijske analize primjenjivan je po dosadašnjem načinu obračuna faktor za kukuruz.

Faktor za kukuruz analiziranog krmiva =
količina hranidbenih jed. krmiva
1,5

Dobiveni faktor množen sa cijenom kukuruza daje cijenu obzirom na sadržaj hranidbenih jedinica. Cijena hranidbene jedinice na osnovu cijene kukuruza od 40 dinara iznosila je 26,6/40:1.5).

Za sadržaj surovih vlakana cijena je smanjivana 0,10 po svakom procentu. procenat (10 g.).

Za sadržaj surovih vlakana cijena je smanjivana 0,10 svakom procentu.

Silaža je analizirana i na sadržaj kiseline, a na osnovu sadržaja kiseline ocijenjen je kvalitet po Fliegovoj metodi. Prema broju tačaka po navedenoj metodi miješana je i cijena za svaku tačku 0,02 d ± 80 tačaka.

Predviđeno povećanje cijene silaži i sijena za sadržaj karotina u iznosu 0,05 d po mg karotina nije vršeno, jer se stočna hrana nije analizirala na sadržaj karotina.

U toku 1962. i 1963. godine vršene su dopune postojećeg standarda unošenjem progresivnih cijena za veći sadržaj probavljivih bjelančevina u cijenu i manji sadržaj surovih vlakana sijena i silaže za veći broj tačaka po Fliegu i manji sadržaj pepela u silaži. Manjim sadržajem pepela u silaži nastojalo se smanjiti sadržaj zemlje u silaži naročito kod silaže repinog lista i glava.

Za proizvedene silaže lucerke u 1963. godini nije određivana na osnovu kemijske analize direktno cijena silaže, nego cijena zelene mase korekcijom njene cijene prema sadržaju surovih vlakana i broja tačaka po Fliegu.

Dosad primjenjivane cijene hraniva pokazale su se nerealne zato što

1. cijena hraniva na bazi faktora za kukuruz ne daje cijenu koja odgovara odnosu dvaju krmiva u sadržaju hranidbenih jedinica i bjelančevina, uz isti sadržaj ostalih elemenata analize.
2. Formirana cijena po dosadašnjem načinu obračuna ne daje materijalna ulaganja proizvedenih silaža lucerne s konzervansima ili procenat lucerne vrlo dobrog kvaliteta.
3. Cijena kukuruza povišena je sa 40 na 42 dinara.

UPOREĐENJE CIJENA SILAŽE I SIJENA PO DOSADAŠNJEM NAČINU
OBRAČUNA

	Hr. jed.	Preb. bj. g.	Sur. vl. %	40 din kukuruz	42 d
silaža kukuruz	0,22	5	8	5,3	5,61
silaža lucerne	0,18	20	8	4,99	5,22
sijeno lucerne 1	0,50	65	28	13,75	14,45
sijeno lucerne 2	0,44	85	28	12,95	13,77

Navedeno upoređenje prikazuje, da sijeno i silaža lucerne s većim sadržajem probavljivih bjelančevina ostvaruje nižu cijenu nerazmjerno odnosima u sadržaju hranidbenih jedinica i probavljivih bjelančevina kao skupih i na tržištu deficitiranih hraniva.

PRIJEDLOG ODREĐIVANJA CIJENE STOČNE HRANE

U svrhu postavljanja pravilnih ekonomskih odnosa između ratarske i stočarske ekonomske jedinice i odgovarajućeg odnosa cijene stočne hrane razne hranidbene vrijednosti, primjenjivat će se umjesto faktora za kukuruz za obračun sadržaja hranidbenih jedinica i cijene 1% probavljivih bjelančevina od 0,5 dinara, metoda utvrđivanja cijena na osnovu standardnih krmiva.

Cijena kukuruza po ovom obračunu iznosi 42 dinara uz sadržaj 1,36 hranidbenih jedinica, 7% surovih probavljivih bjelančevina i 2-4% surovih vlakana.

Obračun će se vršiti po cijenama:

1. hranidbena jedinica	26	d
1% surovih probavljivih bjelančevina	1	đ
Korekcija dobivenih vrijednosti za obračun cijene stočne hrane vršit će se po slijedećim skalama:		
1% surovih vlakana za koncentrate	—	0,10 d
1% surovih vlakana za sijeno	—	0,24 d
1% surovih vlakana za silaže svih vrsta	—	0,15 d
Za kvalitet silaže po Fliegovoj metodi		
broj tačaka: 91 — 100	+	0,50 d
81 — 90	—	0,25 d
71 — 80	—	—
61 — 70	—	0,25 d
51 — 60	—	0,50 d
41 — 50	—	0,75 d
31 — 40	—	1 d

Ispod 30 se ne preuzima.

Standardno sijeno sadrži: 0,51 hranidbenih jedinica
12% surovih probav. bjelančevina
28% surovih vlakana
Cijena 18,02 d/kg

Standardna silaža sadrži: 0,21 hranidbenih jedinica
3,4% surovih prob. bjelančevina
kod 29,4% suhe tvari 9,4% sur. vlak.
70-80 tačaka po Fliegu
Cijena 7,46 d/kg

Standardna zelena hrana: 0,18 hranidbenih jedinica
30% surovih prob. bjelančevina
7% surovih vlakana
Cijena 3,5 d/kg.

PREUZIMANJE STOČNE HRANE

Količina stočne hrane utvrđuje se vaganjem, a ukoliko ne postoji vaga ili vaganje predstavlja tehničku poteškoću i uzrokuje znatno povećanje troškova količina se utvrđuje kubiciranjem i ustanovljavanjem težine 1 m³.

Prilikom količinskog preuzimanja izrađuje se zapisnik koji mora sadržavati: broj i datum preuzimanja, vrst stočne hrane, godinu proizvodnje, lokacije, broj trapa ili kamare, broj table i površina, dan početka i završetka spremanja, količinu uvezene mase po vrstama, količinu dodanog konzervansa, ukupnu količinu spremljene mase, obračunati kalo, neto utvrđenu količinu koja se preuzima, napomenu u vezi sa spremanjem i primjedba na kvalitet.

Zapisnik se izrađuje u 4 primjenka i potpisuju ga rukovodioci ratarske i stočarske ekonomske jedinice.

Podaci izvršene kemijske analize unose se na poledini zapisnika u za to štampane kolone.

PREUZIMANJE SIJENA

Količinsko preuzimanje sijena vrši se nakon završetka kamare da se od uvezene količine odbije kalo prema veličini kamare u vagonima.

vel. kamare/vg	% kala	vel. kamare/vg	% kala
2	12	8	7
4	10	10	6
6	8	12	5

Cijena preuzetog sijena određuje se naknadno na osnovu analize po formuli:
Cijena sijena = (hran. jed x 26 d) + (% sur. prob. bj. x 1 d) — (% surovih vlakana x 0,24 d).

Završena kamara sijena mora biti pokrivena slamom u debljini od 0,5 m. Ako je sijeno spremljeno pod krov kalo se ne odbija.

Kada se prilikom potrošnje ustanovi da je sijeno pljesnivo ili upaljeno tada se mora ustanoviti stepen pokvarenosti i na osnovu toga izvršiti sniženje vrijednosti kamare.

Komisiju za procjenu sačinjavaju rukovodioci ekonomskih jedinica, referenti pogona i referent za krmno bilje poljopr. službe IPK.

PREUZIMANJE SILAŽE

Ratarska ekonomska jedinica prodaje količinski sve vrste silaže stočarskoj ekonomskoj jedinici po završenom siliranju, pokrivanju ceradom i zatvaranju trapa ili silosa slojem zemlje, da se od ukupno silirane količine odbije 20% kala.

Ukupnu količinu silažne mase ustanovljava ratar i stočar prilikom siliranja zajedničkim mjerenjem.

Cijena preuzete silaže utvrđuje se naknadno na osnovu izvršene analize po formuli:

cijena silaže = (hran. j. x 26) + (% sur. prob. pr. x1) ± (iznos po skali za korekciju za broj tačaka) — (% surovih vlakana x 0,15)

Silažna masa svakog trapa ili silosa mora biti pokrivena ceradom neposredno po završenom siliranju. Pokriveni trap ili silos obavezno se zatvara po cijeloj površini slojem zemlje od najmanje 20 cm.

Veličina trapa mora obavezno odgovarati dimenzijama cerade nakon odbića 1 m maksimalno od dužine i 1 m od širine cerade kojom se vrši pokrivanje.

Kada se kod potrošnje ustanovi da je silaža pljesniva ili trula mora se ocijeniti stupanj pokvarenosti i na osnovu toga izvršiti sniženje vrijednosti silaže. Komisiju za procjenu sačinjavaju isti članovi kao i za sijeno.

Troškovi cerade za pokrivanje trapa ili silosa dijeli se na ratarsku i stočarsku ekonomsku jedinicu u omjeru 50 : 50.

NAČIN UZIMANJA UZORAKA

Uzorak za kemijsku analizu sijena uzima se na svakih 5 vagona jedan prosječni uzorak s najmanje pet mjesta i dubine 1 m.

Za kemijsku analizu silaže uzima se od trapova i silosa veličine do 50 vagona jedan prosječni uzorak s najmanje pet mjesta iz cijele visine. Od većih trapova uzima se na svakih daljnjih 50 vagona po jedan prosječni uzorak. Uzorak silaže uzima se najranije 6 tjedana po završenom siliranju.

Sve uzorke stočne hrane uzima predstavnik poljoprivredne službe IPK-a, a samo u izuzetno hitnim slučajevima mogu uzorak zajednički uzeti rukovodioci ratarske i stočarske ekonomske jedinice. Taj uzorak obavezno moraju ovjeriti rukovodioci ekonomskih jedinica koji su uzeli uzorak. Individualno uzet i dostavljen uzorak (bilo da ga je dostavio ratar ili stočar) ne priznaje se za obračun vrijednosti.

Svaki uzorak mora pri dostavi na analizu imati slijedeće podatke: lokaciju i broj kamare ili trapa, bruto i neto količinu na koju se uzorak odnosi, naziv ratarske i stočarske ekonomske jedinice, otkos i način spremanja.

Drugog obračuna pored cijene sijena i silaže na osnovu kemijske analize nema po ovom standardu.

PRIJEDLOG STANDARDA ZA ODREĐIVANJE CIJENE STAJSKOG GNOJA SPREMANJE STAJSKOG GNOJA I STELA

Radi gubitaka osnovnih hranivih tvari isparavanjem i ispiranjem, kao i sprečavanja fermentacije lošim spremanjem stajskog gnoja, određuje se po ovom standardu način spremanja stajskog gnoja u kamaru.

Dimenzije kamare:

Minimalna viisna kamare 2,5 m svježje složenog ili 1,5 m prilikom izvoja stajskog gnoja;

maksimalna širina kamare na ograničenom prostoru za dužinu 10 m, a neograničenom prostoru za dužinu 6 m.

Način slaganja kamare:

slaganje kamare treba započeti od jednog kraja dužine kamare koja će se formirati, a nikako po cijeloj dužini buduće kamare.

Visinu od 2,5 m svježe složenog stajskog gnoja treba postići najkasnije u roku od 7 — 10 dana. Površinu na kojoj će se slagati stajnjak treba odrediti prema količini dnevne proizvodnje koja će biti dovoljna da se u roku 7 — 10 dana na određenoj površini slaganja postigne visina 2,5 m svježe složenog stajnjaka.

Svježe složeni stajnjak treba svakih 3 — 4 dana pogaziti i održavati u vlažnom stanju, tj. kod nedovoljne vlažnosti polijevati.

Nakon postignute visine kamare izvrši se pokrivanje slojem zemlje od 20 cm.

STELJA

- slamu i kukuruzovinu dužni su ratari spremati u blizini staja ili tora;
- kamare slame i kukuruzovine moraju biti uredno složene radi boljeg čuvanja i upotrebe.

Cijena slame obračunava se po 4 d, a kukuruzovina 2 d postavno kamara.

PREUZIMANJE I IZVOZ STAJSKOG GNOJA

- Stočar predaje rataru stajski gnoj kada je zreo u toru ili složen u kamari na ekonomskom dvorištu. Rok izvoza stajnjaka utvrđuje poljoprivredni kolegij IPK ili rukovodioci ekonomskih jedinica sporazumno.
- Kada je stočaru potrebno da izveze stajnjak iz nadstrešnica prije vremena ili prije zriobe i izvoza na tablu, izvest će se u kamaru pored nadstrešnica na teret stočara. Ako se stajnjak izvozi na kamaru kraj table, koja će se gnijeti, troškovi izvoza i manipulacije su u omjeru 50 : 50.
- Ako ratar stajnjak iz nadstrešnica izvozi na tablu tada troškovi prevoza i manipulacije padaju na teret ratara osim dijela troškova za prebacivanje stajnjaka do utovara u prikolicu, gdje nije moguće direktno utovariti u nadstrešnicu.

ODREĐIVANJE KOLIČINE I VRIJEDNOSTI

- Količina stajskog gnoja utvrđuje se prilikom preuzimanja vaganjem, a ukoliko vaganje predstavlja tehničku poteškoću i uzrokuje znatno povećanje troškova količina se utvrđuje kubiranjem uz primjenu težine 1 m³ ovako:

svježi gnoj od slame nakon iznošenja iz staje ili tora odležan do 1 mjesec	400 kg
svježi slabo zbijeni gnoj odležan 2 mjeseca	550 kg
svježi dobro zbijeni gnoj odležan 3 mjeseca	650 kg
poluzreli gnoj odležan 4 mjeseca	750 kg
zreli polusuhi odležan 5 mjeseci	800 kg
zreli, vlažni i zbiti gnoj odležan 5 mjeseci	900 kg

- Vrijednost preuzetog stajskog gnoja obračunat će se po cijeni od 4 d, kada su ispunjeni postavljeni uvjeti spremanja po ovom standardu. Ukoliko stajnjak nije spreman, kako je ovim standardom određeno, preuzima se po cijeni od 2 d.

Prezrelom stajskom gnoju starom preko 1 godine, povećava se cijena za 1 d po kg.

- Kada je u stajskom gnoju zastupljena nasjeckana ili nečehana kukuruzovina koja kod preuzimanja nije ugorena, smanjuje se vrijednost takvog stajskog gnoja prema procentu zastupljenosti čitave kukuruzovine po slijedećoj skali:

zastupljenost čitave kukuruzovine	d/kg
do 10%	— 0,10
11 — 25%	— 0,25
26 — 50%	— 0,50
preko 50%	— 1

- Zreli i vlažni stajnjak ne smije sadržavati više od 80% vode. Kada sadrži toliko vode da se iz prikolicu i prevozu cijedi voda, a količina takvog stajnjaka se ustanovljuje vaganjem odbija se 10% od ustanovljene količine vaganjem ili se smanjuje cijena za 0,4 d.

- Tekući svinjski gnoj-gnojevka kod čišćenja vodom i svinjski gnoj spremljen bez slame, predavat će se bez određene cijene radi suviše skupog izvoza i manipulacije. Ratar će prilikom preuzimanja izvršiti priznavanje i terencenje za vrijednost u visini troškova izvoza i manipulacije.

Ratar može za svoj račun popravljati kvalitet stajskog gnoja dodavanjem umjetnih gnojiva u stajski gnoj za vrijeme zrenja, s tim što će se od stajskog gnoja kod preuzimanja odbiti dodane količine.

Ako se rasipanje umjetnih gnojiva vrši u staji ratar daje umjetno gnojivo, a rasipanje vrši stočar na svoj račun. Isto kao u navedenom slučaju količine dodanog umjetnog gnojiva odbijaju se od količina ukupno zaprimljenog stajskog gnoja.